

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita	Právnická
Fakulta	Dějiny státu a práva
Obor řízení	JUDr. Bc. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M.
Uchazeč	
Pracoviště uchazeče	Právnická fakulta MU, Veveří 70,
Habilitační práce (název)	Práce a její právní regulace v protektorátu Čechy a Morava (1939-1945)
Oponent	Doc. JUDr. Milan Galvas, CSc.
Pracoviště oponenta	Právnická fakulta MU

Text posudku

Posuzovaná práce se zabývá problematikou, dosud v naší literatuře komplexně nezpracovanou. Jednotliví autoři se dosud zabývali dílčími problémy, především nuceným nasazením českých dělníků v Říši. Autor v posuzované práci pojal problém komplexně – své úvahy počíná právním stavem před ustavením Protektorátu Čechy a Morava, dále konstatuje určité změny vyvolané nacistickou ideologií. Je kladem práce, že nekonstatuje pouze určitý stav právních předpisů zkoumané doby, ale analyzuje celkové působení různých faktorů, včetně působení odborových centrál. Autor nezůstal jen u jevových stránek, ale odhaluje i podstatu zkoumaných institutů.

Formálně se práce člení do 11 kapitol. Autor při jejich řazení postupoval od analýzy obecných otázek (stav pracovního práva před vyhlášením Protektorátu, ideologické pojetí vybraných kategorií pracovního práva, vliv Říšského pracovního práva atd.) k některým otázkám konkrétním (omezením autonomie vůle, systém řízení práce a nucená práce, ochrana života a zdraví zaměstnanců, zvláštní postavení určitých skupin zaměstnanců – zejména Židů – volba povolání a učební poměr, postavení odborových organizací, státní správa na úseku zaměstnanosti a řešení pracovněprávních sporů). Při zpracování autor vycházel z neobyčejného množství pramenů (Českých i Německých), které promyšleně používá k doložení vlastních závěrů. Analýzou uvedených částí pracovního práva, byť nevyčerpává celou pracovněprávní materii, autor vytváří skvělý přehled o situaci v pracovním právu Protektorátu. Vyhnul se přitom idealizaci poměrů, které se projevují zejména v německé literatuře (i současné), stejně jako paušálnímu odmítání právní úpravy, typickému pro poválečnou dobu.

Některé instituty jsme převzali, i když s jiným ideologickým východiskem.

Práce tak podává ucelený přehled o vývoji pracovního práva ve složitém období. V této souvislosti je třeba upozornit na jednu důležitou věc: některé zkoumané pracovní právní instituty se co do názvu, shodují s instituty používanými i dnes. Je však zásadní rozdíl v jejich pojetí.

Např. tzv. kolektivní právo, bylo původně za I. republiky postavené na třech pilířích: svobodě sdružování, právu na stávku a autonomii odborů při kolektivním vyjednávání. V Protektorátě byla autonomie odborů při kolektivním vyjednávání prakticky odstraněna, stávka byla prohlášena za nepřipustnou. Odbory neměly jednostranně zastávat zájmy a požadavky zaměstnanců, zájem odborářů se měl soustředit jen na rozvoj průmyslové a

zemědělské výroby. Sporné otázky mezi zaměstnanci a zaměstnavateli neměly být řešeny (třídním) bojem, ale účelnou dohodou mezi podnikatelem a zaměstnancem. K tomu mělo přispívat sjednocené odborové hnutí. Zdůrazňována byla rovněž nutnost pracujících sdružovat se v jednotlivých odborech. Slučovací proces byl dovršen v roce 1939.

Je vcelku jasné, že takto vytvořená jednotná odborová organizace a její činnosti se podstatně lišily od odborových organizací vytvořených po skončení okupace, i když některé názvy byly totožné (např. Ústřední rada odborů). Autor pak zcela jednoznačně na rozdíly v obsahu institutů poukazuje.

Publikace není polopatistická, předpokládá přemýšlivého čtenáře. To je podle mého názoru nutný požadavek na vědeckou publikaci a je rovněž jedním z plusů této publikace.

Za velmi zajímavou považuji i kapitolu 10.6 „Dozor nad dodržováním pracovněprávních předpisů“. Živnostenský inspektorát, který byl k tomuto účelu zřízen, dohlížel na široký okruh vztahů týkajících se postavení dělnictva (hygiena práce, nemoci z povolání, dělnické byty, bezpečnost práce atd.). Autor přesvědčivě dovozuje, co bylo důvodem zřízení těchto úřadů a jak široký okruh vztahů byl podřízen jejich působnosti. Demonstruje přístup okupačních úřadů k celé problematice s cílem zachovat výkonnost dělnictva a schopnost pracovat „pro konečné vítězství“.

Posuzovaná práce je významným příspěvkem k poznání dějin pracovního práva.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

1. V Protektorátě pracovali občané Protektorátu i občané Říše. Platily pro obě skupiny dělníků stejné pracovněprávní předpisy ?
2. Jaký byl vztah mzdových předpisů a vyhlášek či nařízení týkajících se mezd ? Mohla kolektivní smlouva upravit mzdové otázky odlišně od vyhlášky ?

Závěr

Habilitační práce JUDr. Bc. Jaromíra Tauchena, Ph.D. LL.M. „Práce a její právní regulace v protektorátu Čechy a Morava“ splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Dějiny státu a práva.

V Brně dne 9. ledna 2017